

Konstantin Konstantinovič Chudolej*

Rusko na hranici tisícročia

Hranica tisícročia sa pre Rusko zhoduje so začiatkom vážnych zmien, ktoré sa rysujú v jej vnútornej i vonkajšej politike. Krajina po krachu komunizmu a rozpade Sovietskeho zväzu vstúpila do obdobia reforiem. Hoci ich základný smer bol vybraný zjavne správne, uskutočnili sa úplne chaoticky a nedôsledne a viedli ku krajne rozporuplným výsledkom.

Vo sfére vnútornej politiky sa skoncovalo s totalitným poriadkom a Rusko urobilo rad dôležitých krokov na ceste k demokratizácii. Ústava z roku 1993 deklarovala široké spektrum demokratických práv a slobôd a celkom jasne zabezpečila prioritu ľudských práv. V krajine sa regulárne uskutočňujú

* *Konstantin Konstantinovič Chudolej; Prof., DrSc., Fakulta medzinárodných vzťahov Sankt-Peterburskej štátnej univerzity*

volby, vznikol značný počet politických strán, mimovládnych organizácií, ako aj prvky miestnej samosprávy. Súčasne sa ukázalo, že demokratické reformy nie sú také hlboké ako vo väčšine krajín strednej a východnej Európy. Fakticky sa nereformoval systém súdництва a značná časť štátneho aparátu. Kontrola zastupiteľských orgánov výkonnej moci bola minimalizovaná. V mnohých regiónoch úplne chýba. Vytvorili sa v nich skutočne autoritatívne režimy na čele s miestnymi prezidentmi a gubernátormi, pričom ich ideologická orientácia je úplne rôznorodá. Väčšina politických strán má malý a slabý vplyv, keďže ich niekedy tvorí len líder (alebo niekoľko lídrov) a ich klientela.

V sociálno-ekonomickej oblasti urobilo Rusko rad krokov na ceste od plánovanej k trhovej ekonomike. Jednako aj tu sa výsledok javí nejednoznačne: privatizáciu sprevádzali prechmaty a korupcia, čo sa stalo jednou z príčin vzniku mocných oligarchických zoskupení s obrovským vplyvom na vládnu politiku a vážne deformujúcich trh. Rozpad mnohoročných výrobných vzťahov existujúcich v rámci Sovietskeho zväzu bol tiež príčinou poklesu výroby. Mohutný vojensko-priemyselný komplex sa skôr rozvracal, ako reformoval. Hlboké zmeny sa uskutočnili v sociálnej sfére. Stredná vrstva sovietskej spoločnosti, ktorá bola hlavnou oporou hnutia za demokraciu a reformy na konci 80-tych a na začiatku 90-tych rokov, nebola schopná prispôbiť sa novej situácii a prakticky zanikla. Sociálna diferenciacia dosiahla obrovské rozmery. Celkove sa krajina ocitla v dlhotrvajúcej sociálno-ekonomickej kríze.

Vo sfére vonkajšej politiky sa nepotvrдили nádeje ruského vedenia, že krajina sa môže stať lídrom demokratických a trhových reforiem a viesť bývalé republiky Sovietskeho zväzu, ako aj niektoré bývalé socialistické krajiny. Nepodarilo sa zachrániť status veľmoci, s čím vážne počítala politická elita na začiatku 90-tych rokov. Navyše, v miere, v akej sa prehĺbila sociálno-ekonomická kríza a zväčšila závislosť od západných úverov, Rusko začalo strácať svoju veľmocenskú pozíciu. V súčasnosti zostal Rusku z atribútov veľmoci raketovo-jadrový potenciál (vojenská sféra) a rad privilégií v politickej oblasti (miesto stáleho člena Rady bezpečnosti OSN a niektoré ďalšie). V podmienkach rozširovania euroatlantických a európskych štruktúr je Rusko v situácii, keď musí hrať podľa pravidiel, ktoré sa vytvorili bez jeho účasti. Tým viac sa začala črtáť hrozba, že sa ocitne v čiastočnej izolácii. Rýchly pád pozície krajiny vo svete v krátkom historickom období bol vážnym šokom pre väčšinu obyvateľstva Ruska.

Negatívne javy sa zvlášť zosilnili za posledné roky, keď bol vo funkcii prezidenta B. Jelcin. Keďže utrpel porážku v úsilí vytvoriť provládnu väčšinu

v Štátnej dume, fakticky sa zriekol reforiem a skoncentroval sa výlučne na manévrovanie s cieľom udržať si moc. Jedným z následkov tohto stavu bola sústavná vládna paralýza až rozvrat časti štátneho aparátu. Ekonomická kríza z augusta 1998 šokovala vládnucu elitu a jej vplyvné kruhy sa začali prikláňať k nevyhnutnosti uskutočnenia izolacionistickej politiky. Takúto mienku vyjadrovali i niektorí predstavitelia oligarchie v presvedčení, že nemôžu v daných podmienkach konkurovať silnejšiemu západnému kapitálu. V politike oficiálnych kruhov sa začala prejavovať tendencia dramatizovať medzinárodnú situáciu s cieľom odvieť pozornosť obyvateľstva od vnútorných problémov. Nakoniec sa začal zostrovať problém Čečenska, nad ktorým stratili federálne úrady kontrolu a ktoré sa zmenilo na ohnisko terorizmu a zločinnosti. Vpád islamských extrémistov do Dagestanu, teroristické akcie v Moskve a niektorých ďalších mestách presvedčivo ukázali, že ide nielen o územnú celistvosť krajiny, ale aj o bezpečnosť spoločnosti. Práve preto dostala protiteroristická operácia v Čečensku takú podporu obyvateľstva a priniesla Putinov, s ktorého menom sa spájal jej začiatok, značnú popularitu.

Putinov úspech v prezidentských voľbách však nemožno vysvetľovať iba čečenskou vojnou. Tento faktor bol podstatný pre rast jeho autority v auguste až septembri 1999. Neskôr sa na prvé miesto dostali iné príčiny. Hoci Putin zastával v priebehu niekoľkých rokov vysoké posty v administratíve prezidenta a vlády, do leta 1999 bol málo známy širokému publiku. Preto, napriek tomu, že Jelcin vyhlásil, že chce, aby sa stal jeho následníkom, bol voličmi prijímaný ako nový človek. Jeho dynamizmus na pozadí starého a chorého Jelcina dával nádej, že spolu s ním príde k moci nová, modernejšia a cielavedomejšia generácia. Túžba po obnove sa prejavila, ako sa zdá, aj v tom, že okolo dvoch tretín poslancov Štátnej dumy nebolo opätovne zvolených vo voľbách v decembri roku 1999. Kandidatúra V. Putina sa pritom hodnotila (úplne zaslúžene) ako centristická, schopná vyhnúť sa krajnostiam ľavicových i pravicových politikov, ktorých sústavná konfrontácia dráždila v posledných rokoch značnú časť spoločnosti.

Je nepochybné, že prezident V. Putin zachová taký smer rozvoja Ruska, ktorý bol zvolený v 90-tych rokoch, no v jeho politike bude tiež nemálo špecifických črt a osobitostí. Podstatná časť obyvateľov Ruska je unavená neustálymi otrasmami a nestabilitou. Istá časť (predovšetkým ľudia staršej generácie) v súvislosti s tým pociťuje nostalgiu za sovietskymi časmi, a hoci si drvivá väčšina neželá návrat, chce prísne dodržiavanie zákona a poriadku. Práve ich túžby sa usiluje vyjadriť súčasný prezident. Možno preto predpokladať, že zmeny v Rusku budú pokračovať, no budú mať skôr evolučný ako revolučný charakter.

Počas posledných Jelcinových mesiacov sa v politických kruhoch a masmédiách dosť aktívne diskutovalo o otázke reformy Ústavy RF z roku 1993. Prakticky všetci sa vyslovili v prospech zmien, konkrétne návrhy však boli veľmi rôznorodé, až diametrálne protikladné. Sám Putin sa vtedy vyslovil za „šetrný vzťah“ k Ústave. Diskusia pokračuje i po prezidentských voľbách, ktoré sa uskutočnili 26. marca 2000, aj keď v oveľa menšej miere. Pravdepodobne sa žiadne kardinálne zmeny Ústavy neuskutočnia. Najpravdepodobnejšie sú nasledujúce dve zmeny. Prvá – predĺženie obdobia prezidentských právomocí zo štyroch na sedem rokov. Druhá – posilnenie kontrolnej funkcie federálnych orgánov vo vzťahu k subjektom Federácie. Myšlienka zrušenia volieb gubernátorov a ich vymenúvanie vládou bude asi ťažko prijatá napriek tomu, že sa za ňu prihovára časť gubernátorov, ktorí sa nazdávajú, že bude ľahšie získať priazeň jednej osoby – prezidenta – ako podporu tisícov voličov. Jednako sa páky vplyvu federálnych orgánov v regiónoch, zrejme i v rámci rozšírenia prezidentských právomocí, nepochybne posilnia. Želanie časti gubernátorov posilniť kontrolu nad miestnymi samosprávami formou kompenzácií sa javí zložitejšie. Dôsledky môžu byť negatívne.

Určité zmeny možno v najbližších rokoch očakávať aj v štruktúre politických strán Ruska. V 90-tych rokoch podnikli pravicové kruhy niekoľko pokusov vytvoriť vlastnú politickú stranu. Napriek tomu, že ani jeden z nich doteraz nebol úspešný, iniciátorské organizácie už riešili niektoré úlohy, no postupne aj tak stratili vplyv. Všetky boli viac-menej späté s byrokratickou mašinériou, a preto boli samy dosť byrokratizované. Zároveň sa akékoľvek zmeny vo vzájomných vzťahoch síl vnútri pravicovej byrokracie prejavovali aj na situácii v strane, čo obvykle viedlo k poklesu jej aktivity. Pred voľbami do Štátnej dумы v decembri 1999 vzniklo spoločensko-politické hnutie *Jednota* podporujúce V. Putina, ktoré dosiahlo v tomto zmysle dobré výsledky. V súčasnosti sa *Jednota* hodlá premeniť na politickú stranu. Momentálne je ťažké povedať, nakoľko bude tento pokus úspešný.

Na ľavom krídle bude ešte dlhý čas dominovať *Komunistická strana Ruskej federácie*. Jej pozície budú podľa všetkého slabnúť, keďže väčšina jej členov sú ľudia v dôchodkovom a preddôchodkovom veku. Ideologická koncepcia KSRF zachováva vernosť tradičným princípom marxizmu-leninizmu a na rozdiel od väčšiny komunistických strán bývalej východnej a strednej Európy sa prakticky nepretransformovala na sociálnodemokratickú stranu. Odrádza to predovšetkým mládež a významnú vrstvu podnikateľov a inteligencie. KSRF nehrozí zánik vzhľadom na to, že sa jej podarilo nájsť dôležitý dôvod svojej existencie. Stala sa stranou obhajujúcou záujmy dotovaných odvetví a regiónov.

Vážnejšie zmeny možno očakávať na pravom krídle. Počas volieb do Štátnej dumy v decembri 1999 a prezidentských volieb v marci 2000 viedlo hnutie *Jabloko* a jeho líder G. Javlinskij veľmi zaujímavú kampaň, ktorá bola jednou z najlepších tak metódami realizácie, ako aj úrovňou organizácie. Napriek tomu sa počet hlasov za Javlinského a jeho stúpencov nezvýšil. Navyše *Jabloko* stratilo významné pozície v Sankt-Peterburgu, ktorý bol v 90-tych rokoch baštou jeho vplyvu. Zároveň je zrejmé, že vplyv G. Javlinského je ohraničený na časť demokratického elektorátu nespokojného s politikou oficiálnych orgánov, ktorá nemá tendenciu k rozširovaniu.

Zväz pravícových síl (ZPS) dostal Putinovu podporu vo voľbách do Dumy v decembri 1999 a dokázal nielen prekonať 5 % bariéru (čo sa mu nepodarilo v roku 1995), ale aj predbehnúť *Jabloko*. V druhej polovici decembra sa vnímala koalícia *Jednoty a ZPS* ako samozrejmosť, v polovici januára však vznikol konflikt v súvislosti s dohodou dvoch najväčších frakcií v Dume – *Jednoty a komunistov* – o rozdelení vedúcich postov vo výboroch Dumy. ZPS sa pripojil k druhým malým frakciám prechodne bojkotujúcim zasadania komory. Nedokázal však vytvoriť jednotnú pozíciu v prezidentských voľbách, časť jeho členov podporovala V. Putina a časť gubernátora Samary K. Titova. Na jar roku 2000 začali *ZPS* a *Jabloko* aktívne rokovať o založení jednotnej demokratickej koalície. Je však málo pravdepodobné, že budú úspešné. Existuje silná nevraživosť nielen medzi lídrami, no aj medzi prívržencami a radovými členmi týchto organizácií.

Blok *Otečestvo – Všia Rossija* na čele s J. Primakovom a J. Lužkovom sa podľa všetkého pousiluje primknúť k vládnucej strane. Perspektívy LDSR V. Žirinovského sú čoraz menej priaznivé. Táto strana pravdepodobne nedokáže v budúcich voľbách prekonať hranicu 5 %. Systém politických strán v Rusku sa však takýmto spôsobom sotva stane ustálený a stabilný, aj keď sa istá tendencia v tomto smere určite začína prejavovať.

Vzájomný vzťah s oligarchiou bude pre prezidenta Putina zložitý problém. V súčasnosti sa usiluje od nej dištancovať, demonštrujúc samostatnosť prezidentskej moci. Skončiť s jej vplyvom, alebo ho aspoň obmedziť, to je úloha, na riešenie ktorej je potrebné dlhé časové obdobie a existencia priaznivých vnútorných, ako aj medzinárodných činiteľov.

Vo vzťahu k Čečensku sa očakáva prijatie neľahkých rozhodnutí. Nevyhnutnosť začatia hľadania politického riešenia konfliktu je zrejmosť, ale problém spočíva v tom, že proti federálnym orgánom stojí nie jedno, ale množstvo rozličných zoskupení, niekedy navzájom otvorene nepriateľských. Niektoré z nich majú extrémistický charakter a celkove odmietajú mierové urovanie. V týchto podmienkach je veľmi zložitá nájsť formulu pre začiatok mierových rokovaní (ani nehovoriac o ich obsahu).

Nakoľko prevládne tendencia k vnútro politickej stabilizácii, to v mnohom závisí od sociálno-ekonomického rozvoja Ruska v najbližších rokoch. Nové ruské vedenie má v tomto smere v úmysle konať rozhodnejšie – predpokladá sa zabezpečenie stabilného rastu HDP na nie menšej ako 10 percentnej úrovni, aby dobehlo Španielsko a Portugalsko. Podľa všetkého, súčasné vedenie prejde pri zachovaní regulačnej funkcie štátu k zmenšeniu byrokratickej kontroly na nižšej úrovni. Nepochybne sa uskutočnia kroky na zaistenie bezpečnosti investícií vrátane zahraničných. Principiálny význam má názor nového ruského vedenia na odmietnutie jednostrannej orientácie na export ropy a plynu prevládajúcej v 90. rokoch. Rusko sa bude usilovať o zaujatie dôstojného miesta na svetovom trhu, tam, kde je to možné, zahŕňajúc aj export zbraní.

Vo vonkajšej politike Ruska sú tiež pravdepodobné niektoré zmeny. Bude v nej viac pragmatizmu a realizmu, pozornosť sa bude viac venovať zabezpečeniu národných záujmov Ruska, zvlášť v oblasti ekonomiky. Nové ruské vedenie si uvedomuje, že zdroje krajiny sú obmedzené, a preto nemôže pretendovať na úlohu veľmoci a zasahovať do riešenia všetkých problémov a konfliktov vo svete, ako to robil Sovietsky zväz. Súčasne si Rusko chce zachovať veľmocenský status a ako také zaujať miesto vo svetovom spoločenstve.

Ruské vedenie prejavilo dôraznú necitlivosť na tlak Západu v súvislosti s čečenskými udalosťami, jasne demonštrujúc, že územná celistvosť a bezpečnosť spoločnosti sú preň najdôležitejšie. Zároveň sa usiluje pokračovať v dialógu so Západom a v rade prípadov ho aj rozvíjať. Na rozdiel od B. Jelcina, ktorý v roku 1996, v čase svojej predvolebnej kampane, položil hlavný dôraz na otázku rozširovania NATO, V. Putin nikdy nevyužíval protizápadnú rétoriku, hoci to mohlo na jeho stranu prilákať časť ľavicových a nacionalisticky naladených voličov. Na začiatku tohto roka Rusko obnovilo vzťahy so Severoatlantickou alianciou, ktoré boli prerušené na jar v roku 1999 kvôli kosovskej kríze. V. Putinovi sa podarilo presvedčiť štátnu dumu, aby ratifikovala Dohodu START II a niektoré ďalšie dohody. Rusko a Európska únia vypracovali dokumenty ku stratégii vzájomných vzťahov, pričom viacero východísk oboch strán sa zhoduje. Paralelne s tým Rusko aktivizuje svoje vzťahy aj smerom k Ázii – Japonsku, Číne, Indii. Jednou z priorít ostáva rozvoj Spoločenstva nezávislých štátov, aj keď dvojstranné vzťahy začínajú niekedy zohrávať významnejšiu úlohu ako mnohostranné.

Odhladnuc od značných ťažkostí, Rusko vstupuje do 21. storočia s určitým optimizmom a nádejou.*

* z ruského originálu preložila Alena Kotvanová

Konstantin Konstantinovich Chudoley*

Russia on the Millennium Frontier

Millennium frontier is for Russia identical with a beginning of serious changes in its home and foreign policy. After collapse of communism and disintegration of the Soviet Union the country entered an era of reforms. Though their general direction was chosen apparently correctly they were absolutely chaotic and inconsistent and led to extremely contradictory results.

Home policy finished with totalitarian order and Russia made a set of important steps on its way to democratisation. The 1993 Constitution declared a wide spectrum of democratic rights and freedoms and perfectly clearly

* *Konstantin Konstantinovich Chudoley; School of International Relations, St. Petersburg State University*

secured human rights priority. There are regularly held elections in the country, quite a big number of political parties, NGOs and elements of local self-government were established. In the same time democratic reforms appeared not to be as deep as in the majority of Central and East European countries. Justice system and major part of the state apparatus were virtually un-reformed. Control of executive representative bodies was minimalised. Many regions are short of it. Real authoritarian regimes were created there headed by local presidents and governors and their ideological orientation is absolutely divergent. Majority of political parties has small and weak influence as they are sometimes formed by a leader alone (or several leaders) and their clients. In socio-economic sphere Russia made a set of steps on her way from planned to the market economy. Nevertheless the result is not unequivocal here, as well: privatisation was accompanied by encroachment and corruption, what becomes one of origins of powerful oligarchic groupings with enormous influence on governmental policy and seriously deforming the market. Also disintegration of long-term manufacturing relations existing within the Soviet Union was a reason for production decline. Huge military-industrial complex was more subverted than reformed. Deep changes were realized in social sphere. Middle class of the Soviet society, the major supporter of the democracy and reform movement in the end of 80s and beginning of 90s, was not able to adapt itself to the new situation and practically disappeared. Social differentiation reached immense dimensions. All together the country found itself in a long lasting socio-economic crisis.

Foreign policy did not confirm hopes of the Russian leadership that the country can become a leader of democratic and market reforms and lead former Soviet Union republics and some former socialistic countries as well. The superpower status was not secured though political elite in the beginning of 90s seriously counted with it. Even more, extend of deepening of the socio-economic crisis and increase of dependence on western credits speeded up loosening of Russia's superpower position. Nuclear missiles potential (military sphere) and a set of privileges in political sphere (UN Security Council permanent member seat and some others) are today the only remaining attributes of a superpower. Under Euro-Atlantic and European structures enlargement Russia must play according to the rules set without her presence. This fostered a threat of partial isolation. The fast fall of the country's world position during a short historical period was a serious shock for majority of Russia's inhabitants.

Negative phenomena were especially strengthened during last years of B. Jelcin's presidency. Since his defeat in his efforts to create a progover-

nmental majority in the State Duma he virtually gave up reforms and concentrated exclusively on manoeuvres aimed at preserving his power. One of the consequences of this state was a permanent paralysis of the government leading to disintegration of a part of the state apparatus. The August 1998 economic crisis shocked the governing elite and its influential circles started subscribing inevitability of isolationist policy adoption. Some representatives of oligarchy expressed this motion as well convinced they were not able to compete the stronger western capital under given conditions. Official circles' policy got tendency to dramatise international situation with the aim to divert inhabitant's attention from internal problems. Finally the Chechnya problem aggravated, federal authorities lost their control over it and it became a centre of terrorism and criminality. Islamists extremists' invasion into Dagestan, terrorist activities in Moscow and some other cities convincingly showed that not only country's territorial integrity but also security of the society is at stake. This is why the antiterrorist operation in Chechnya received such inhabitants' support and brought a big popularity to Putin, whose name was associated with its beginning.

But Putin's success in presidential election cannot be explained only by Chechnya war. This was a fundamental factor for his authority growth in August and September 1999. Later other causes got to the first place. Though Putin during several years hold high positions in presidential and governmental administration, he was little known to the public before summer 1999. So despite Jelcin's declaration that he wanted him to be his successor the electorate saw him as a new man. His dynamism on the background of old and ill Jelcin gave hope that with him a new, more modern and purposeful generation will come to the power. Desire for repair was reflected, as it seems, even in that two thirds of the State Duma deputies were not re-elected in December 1999 elections. V. Putin's candidacy was at the same time rated (fully deserved) as centrist, able to avoid marginalities of left and right politicians whose permanent confrontation irritated a major part of the society during latest years.

It is indubitable that president V. Putin will preserve direction of development of Russia chosen in 90s but his policy will have quite a few specific features and peculiarities. Major part of Russia inhabitants is tired from continuous upheavals and instability. The same people (especially older generation) in this connection feel nostalgia for the Soviet era and even though overwhelming majority does not want return they want strict adherence to the law and order. And their hopes are in focus of the current president. One can therefore presume that changes in Russia will continue but will be more of evolution than revolution character.

During the last months of Jelcin political circles and mass media discussed quite actively an issue of the 1993 RF Constitution reform. Practically everybody supported changes but particular proposals were very divergent even contradictory. Putin himself then called for “considerate attitude” to the Constitution. The discussion continues even after presidential election held on 26th March 2000 though in a much smaller degree. Probably no cardinal changes of the Constitution will be made. Two following changes are the most probable: First – prolonging the presidency period from four to seven years; Second – strengthening the control function of federal authorities in relation to federal subjects. The idea of cancelling elections of governors and their appointment by the government will be hardly accepted even despite support of some governors who believe it is easier to win favour of one person – the president – than support of thousands of voters. But still the influence of federal authorities in regions probably also in the framework of presidential powers widening will be strengthened. Wish of some governors to strengthen their control over local self-governments in a form of compensations seems to be more complicated. Its consequences might be negative.

Some changes in Russia’s political parties structure can be expected during next years. In 90s right wing circles made several attempts to create their own political party. Despite the fact that until now none of them was successful the initiating organisations were solving several problems, but gradually lost their influence anyway. All were more or less connected to the bureaucratic machinery so they themselves were quite bureaucratized. Also any changes in mutual relations of right wing byrocracy internal forces influenced the party internal situation what usually led to its activity decline. Before the December 1999 State Duma elections a socio-political movement the *Unity* appeared supporting V. Putin in what it reached good results. Today the *Unity* intends to change itself into a political party. It is difficult to say now how successful the attempt will be.

The left wing will be dominated by the *Communist Party of the Russian Federation* for a long time. Its positions will weaken, as majority of its members are pensioners and people in pre-pension age. CPRF ideological conception keeps faithfulness to traditional principles of Marx-Leninism and contrary to the majority of communist parties of the former Central and Eastern Europe has practically not transformed to the social democratic party. It discourages mainly youth and a significant number of entrepreneurs and intelligentsia. There is no end threat to CPRF as it managed to find an important reason for its existence. It became a party defending interests of subsidised branches of industry and regions.

More important changes can be expected on the right wing. During the 1999 State Duma elections and March 2000 presidential election *Yabloko* movement and its leader G. Yavlinskiy led very interesting campaign that was one of the best both by methods of realisation and by the level of organisation. In spite of this number of votes for Yavlinskiy and his supporters did not increase. *Yabloko* even lost its important positions in Sankt-Peterburg, that in 90s was a centre of its influence. It is also obvious that Yavlinskiy's influence is limited on a part of democratic voters dissatisfied with the official bodies' policy that has no tendency to grow. Union of Right Powers (URP) gained Putin's support in the December 1999 Duma elections and managed not only to overcome the 5% barrier (it did not managed in 1995) but to outstrip *Yabloko*, as well. In the second half of December the *Unity* and URP coalition was seen as self-evident, in the middle of January a conflict appeared concerning an agreement of two most powerful factions in Duma – *Unity* and *communists* – about leaders posts division in Duma committees. URP joined other small factions temporarily boycotting the chamber meetings. But it did not succeed in creating a unified position in presidential election, part of its members supported Putin and part governor of Samara K. Titov. In spring 2000 URP and *Yabloko* have started active negotiation on establishing of a new unified democratic coalition. But their success is of low probability. There is strong hostility among not only leaders but supporters and ordinary members of these organisations, as well.

Otechestvo – Vsyaya Rossiya bloc led by Y. Primakov and Y. Luzhkov will apparently try to get nearer to the leading party. Perspectives of LDPR of V. Zhirinovskiy are less and less favourable. This party will probably not be able to overcome the 5% border in the next elections. But the political parties system in Russia will not become settled and stable this way even though some tendency appears here.

Mutual relationship with oligarchy will be a complicated problem for Putin. Today he is trying to distance himself from it demonstrating independence of the presidential power. To end or at least limit its influence is a problem that needs long time period and favourable internal and external factors.

As far as Chechnya is concerned uneasy decisions are expected. Necessity of the start of looking for the political solution of the conflict is evident but the problem lies with the fact that there exists not one but a number of different anti federal groupings that are sometimes openly antagonistic to each other. Some of them have extremist character and refuse peaceful settlement all together. Under these circumstances it is very complicated to find a formula for a start of the peace negotiation (not speaking about its con-

tent). How much will the tendency towards internal stabilisation prevail depends very much on Russia's socio-economic development in next years. The new Russian leadership intends to act more decisively – stable GDP growth at a level not lower than 10 % is expected to catch up with Spain and Portugal. Apparently the current leadership will lower the bureaucratic control on the lower level while preserving the state's regulatory function. Undoubtedly steps for securing the security of investment including foreign ones will be made. New Russia's leadership's motion to refuse unilateral orientation on oil and gas export predominating in 90s is of crucial importance. Russia will seek a respectful position on the world market where it is possible, including an arms export.

There is probability of changes in Russia's foreign policy as well. There will be more pragmatism and realism there; attention will be focused more on securing national interests of Russia, especially in economy. The new Russian leadership is aware of the fact that country's sources are limited so it cannot pretend the superpower position and intervene into all world problems and conflicts as the Soviet Union used to do. But Russia wants to keep the superpower status and occupy such a position in the worldwide society.

Russian leadership showed strong insensitivity to the West's pressure concerning the Chechnya events clearly demonstrating that territorial integrity and security of the society are more important. It is also trying to continue the dialogue with the West and develop it in a number of issues. Contrary to B. Jelcin who in 1996 during his election campaign stressed the NATO enlargement V. Putin never used anti western rhetoric though it could attract left and nationalist voters. In the beginning of this year Russia renewed its relations with the North Atlantic Alliance that were interrupted in the spring 1999 for the Kosovo crisis. V. Putin managed to persuade the State Duma to ratify the SNV-2 Treaty and some other agreements. Russia and the European Union prepared documents about the mutual relations strategy while several basis of both sides are identical. In the same time Russia is activating also her relations also towards Asia – Japan, China, and India. Development of the Commonwealth of Independent States remains one of the priorities despite that bilateral relations sometimes play more important role than multilateral ones. Allowing for significant difficulties Russia enters the 21st century with certain optimism and hope.*

* do anglického jazyka preložila Katarína Žáková